

וקראת לשבת עיונג

עיון תורני בפנינו באגודת ובסולת פלאו

גליון מס' 553

פרשת פנחס

י"ט בתמוז התש"פ

טל': 054-8457834 | לקבלת העיון בדוא"ל: shlomi1122@gmail.com

לע"נ שאול בן סלביה ע"ה | לע"נ יוסף בן מרסל ז"ל | לע"נ המדוכא ביסורים ר' שמעון חי בן רחל רשל ע"ה

לאורו נלך

קווים מדמותו המופלאה של מרן מלכא, רבנו עובדיה יוסף צוק"ל

משמשו בקודש של מרן הגאון רבי עובדיה יוסף זצ"ל, ר' צבי חקק הי"ו, סיפר כי בימיו האחרונים של מרן זצ"ל, כאשר נפל למשכב היה מאושפז בבית חולים "הדסה". בלילה הראשון בבית החולים הבחנו שהיה מאוד טרוד. בנו, רבי משה ואנכי ניסינו לברר מה מפריע לו, אך הוא השיב כי "הכל בסדר". כשראינו שהכל לא בסדר, המשכנו לשאול, מה מפריע לו, עד שהסכים להשיב: "אני בלי ספרים! איך אתם רוצים שאני אהיה בסדר?!"

ירדתי מהר והבאתי מבית הכנסת של בית החולים גמרא כבקשתו ועד הבוקר ישב ולמד תורה... במשך כל שהותו בבית החולים הבחנו בתופעה מופלאה: רוב הזמן הוא למד תורה גם מתוך הייסורים הקשים ביותר. הוא היה שוכב ולומד עד לאפיסת כוחות עד שהיה נרדם ממש. כשהיה נרדם עם הספר היינו נוטלים ממנו את הספר כדי שלא יפול ויתבזה, לא לפני שהיינו מסתכלים לאיזה דף הגיע. כשהיה מתעורר ביקש שיפתחו לו את הגמרא בדיוק בדף שהיה. כשלא היה לו כוחות ללמוד היה לומד ומשנן בעל פה. תורה בשבילו היה ממש כמו אוויר לנשימה, לא פחות!

בימיו האחרונים אמר, "אני לא מצליח ללמוד אני לא שווה כלום בלי תורה", הוא לא בכה סתם על כאביו שתקפוהו אלא בכה על כך שאינו יכול ללמוד תורה כהרגלו מזה קרוב לתשעים שנה ברצף ובאהבה עצומה.

ובהקשר לזה מסופר שכאשר ראש ישיבת "פורת יוסף", הגאון רבי יהודה צדקה זצ"ל, נפטר לבית עולמו, התבקש הצדיק הגאון רבי ששון מזרחי זצ"ל, לספר על אישיותו שכן למד עמו חבורתא במשך שנים ארוכות. "אין לי מה לספר". השיב.

השומעים השתוממו ושאלו, "הכיצד יתכן, הרי גדול בישראל היה ולמדת עמו שנים כה רבות?!"

הסביר רבי ששון ואמר: "אמת, למדנו שנים רבות יחד, אך בכל אותם שנים רק למדנו בהתמדה וכלל לא דיברנו באמצע הלימוד..."

אם נתמיד בעבודת ה' שלנו ונעשה זאת יחד עם "חיות" והתלהבות בס"ד נצליח לעלות מעלה מעלה בדרגות התורה והיראה כאחד! הדבר תלוי בהערכה שלנו ללימוד התורה וקיום המצוות כי ככל שנעריך יותר את המצוות כך נשקיע ונתמיד יותר על התורה ועל העבודה.

(שולחן שבת המבואר)

בפתח הגליון

ברכה"ג שלום מאיר ואלק שלום"א

משה רבינו, יהושע, ואנחנו

כדי להסיר כל ספק, אין המאמר עוסק בפוליטיקה. עכשיו, לאחר הקדמה זו, נוכל לגשת אל העיקר.

לכמה מאמץ, סבורים אתם, איזה מסע שיכנוע ידרש, כדי להשיג מראש האופוזיציה הסכמה להתמנות לראשות הממשלה? את מי אפשר, יהיה לגייס כדי ללחוץ עליו שייאות לקבל את דין התנועה ולמלא רצון העם, ולשאת בנטל? איזו שאלה מופקעת. הרי הרושם שנוצר הוא, כי גם אם יהיה כרוך בשלשלאות של ברזל, אך אם יריח שמץ סיכוי, "נתק את היתרים כאשר ינתק פתיל הנעורת בהריחו אש" (שופטים טז, טז) ויזנק קדימה. ולא רק הוא. מי אינו חותר, תרתי משמע, למישרה הנעלה! מי לא, חוץ ממני. על מגש של כסף תציענו. לא, תודה. מה, השתגעתי?

למה לא? ובכן, פסוק מפורש הוא: "שמים לרום וארץ לעומק, ולב מלכים אין חקר" (משלי כה, ג). ואמרו על כך בגמרא (שבת יא, ע"א): "אם יהיו כל הימים דיו, והקנים קולמוסים, והשמים יריעות, וכל בני האדם סופרים, אין מספיקים לכתוב עומק לבו של מושל". פירש רש"י: "שצריך להקדיש תשומת ליבו לענייני כלכלה ולענייני מלחמות ולענייני חקיקה, והכל ביום אחד! כמה אחריות מוטלת על כתפיו, בענייני חוץ ופנים, מדיניות וביטחון, כלכלה וביטחון פנים. לכבות שריפות ולמנוע התלקחותן ולהתוות מדיניות ארוכת טווח, והוא גם ראש "המוסד" נחשף לכל הסודות הכמוסים העלולים להדיר שינה מעיניו של כל אחד, מי צריך את כאב הראש הזה, הניחוני במנוחה!"

מדוע נזכרתי בכך, משום שבפרשת השבוע קיבלתי גיבוי לגישתי. עוד זכור כמה מיאן משה רבינו להתמנות למנהיג האומה. שבעה ימים הפציר בו הבורא יתברך, ורק כאשר חרה אפו במשה, רק אז נענה. הסכים לשאת במשא העם "כאשר ישא האומן את היונק" במשך ארבעים שנה. ועתה, בערוב ימיו, ממנה הוא את תלמידו בדבר ה': "קח לך את יהושע בן נון" (במדבר כז), קחנו דברים, אשריך שזכית להנהיג בניו של מקום. לקחו דברים והודיעו מתן שכר פרנסי ישראל לעולם הבא. כנראה, שבעולם הזה אינם רוויים רוב נחת: "דע שטרחנים הם, סרבנים הם". כך נהגו פרנסי ישראל מאז ומעולם. המגיד ממזריש זצ"ל, ממלא מקומו וממשיך מורשתו של הבעל שם טוב הקדוש זצ"ל, תלה את פירסומו ועלייתו לגדולה בכך שנסע פעם בחול המועד, שלא לצורך גדול. כשנפטר הצדיק רבי אהרן הגדול מקרלין זצ"ל ואדרת ההנהגה הוטלה על הצדיק רבי שלמה מקרלין זצ"ל, ה"ד, ברח אל המגיד מזלוטשוב זצ"ל כדי שיתמוך בו בסירובו לעמוד בראש העדה. כשנפטר הצדיק רבי מרדכי מלכוביץ זצ"ל פרץ ויכוח מר בין בנו, הצדיק רבי נח, לבין גדול התלמידים, הצדיק רבי מיכל: כל אחד טען שעל השני להתמנות, והצדיק רבי ברוך ממז'בוז' זצ"ל נדרש להכריע ביניהם. כשנפטר הצדיק רבי שלמה מרדומסק זצ"ל התלקח ריב דומה בין בניו, והצדיק רבי חיים מצאנז זצ"ל נדרש להכריע ביניהם. כשנפטר ה"אמרי אמת" מגור זצ"ל חשש בנו, ה"לב שמחה" זצ"ל שייבקשו למנותו, וברח לחו"ל... כשנפטר ה"לב שמחה" התגלע ויכוח בין אחיו, ה"פני מנחם" זצ"ל לבנו, הרבי מגור שליט"א, כשכל אחד טוען שעל השני להתמנות... ואנו עומדים ותוהים: הרי אין ספק, הכבוד מחמיא, והמשרה נכספת. מדוע נצרכו רבותינו לשיכנוע כה רב, למסע לחצים ממש? משום שידעו גודל האחריות. ידעו שיתבעו מהם דין וחשבון על כל מה שרק יכולים הם לפעול. אם יש איזו שהיא עוולה.

והלא דברים קל וחומר: אם כל רועה צאן נדרש למסור דין וחשבון על כל כבש, ולגלות מסירות כיעקב אבינו - רועה נפשות על אחת כמה וכמה!

ומדוע נכתב כל זה? משום שאותו תפקיד שנשא משה רבינו ויהושע, שאול המלך ורבי יהושע בן פרחיה בעם ישראל, נושא כל אב משפחה במשפחתו! אותה אחריות, ויותר! כי המלך, ככלות הכל, אינו יכול לפקח על כל ילד בעם, ואילו האב נתבע לפקח על כל ילד במשפחתו! ובמיוחד, בייחוד, בימי חופשה אלו!

עולים במעלות

הגות, מחשבה ומוסר

מי יכול לראות שפוגעים באביו ולעמוד מנגד?!

"פנחס בן אלעזר בן אהרן הכהן השיב את חמתי מעל בני ישראל בקנאו את קנאתי בתוכם ולא כליתי את בני ישראל בקנאתי" (כה, יא).
 הקב"ה ייחס חשיבות רבה לקנאתו של פנחס כי היא נבעה מתוך מסירות נפש ואכפתיות מצוייו. העובדה, שהקב"ה העניק לו שכר גבוה על קנאתו כמו שנאמר, "לכן אמר הנני נותן לו את בריתי שלום והיתה לו ולזרעו אחריו ברית כהונת עולם תחת אשר קנא לאלהיו" (כה, יב-יג).

אך עדיין יש להבין, מדוע פנחס זכה לשכר כה גבוה?
 נתבל את התשובה במעשה קצר שהביא רבנו יוסף חיים זצוק"ל: פעם אחת, המלך יצא לצוד צייד ביער ולפתע, חבורת שודדים קמו עליו להורגו. אחר משומרי הראש של המלך זינק עליהם והרג את כולם בזה אחר זה. המלך הודה לשומר והמשיך במסע הצייד שלו.
 כעבור מספר שבועות, המלך יצא שוב ליער וגם הפעם אנשי בליעל ניסו להורגו, אך הפעם שומר הראש שלו לא היה לידו. נושא כליו של המלך, אזר אומץ ובאופן מפתיע שלף את חרבו של המלך מנדנו ונאבק עם השודדים בחירוף נפש עד שהרג את כולם. לאחר המעשה, המלך יצא מגדרו הודה לו מקרב לב, העניק לו את אות הגבורה וגידלו בתפקיד רם.

שאלהו עבדיו, "כבוד מלכנו, אם יורשה לנו לשאול, מדוע המשרת הזוטר זכה בכל הכבוד הזה? הרי רק לפני שבועות מספר, שומר הראש של כבודו, הציל את מלכנו אך לא זכה להערכה מיוחדת.
 השיב המלך ואמר: "שומר הראש עשה בסך הכל את עבודתו, אך המשרת הזה אינו בקי בתורת הלחימה ואינו מיועד לכך אבל למרות זאת שם נפשו בכפו כדי להצילני, הלא תבינו זאת?"
 התורה מדגישה את ייחוסו ותפקידו של פנחס לאחר שהרג את זמרי בן סלוא יחד עם המדיינית: "פנחס בן אלעזר בן אהרן הכהן". פנחס, היה בעל תפקיד רוחני, לשרת בבית ה' ולהקריב קורבנות כך גם אביו וסבו מדורי דורות הרי הוא לא היה בקי בתכסיסי מלחמה, אך בכל זאת כאשר ראה ששמו של מלך מלכי המלכים, מחולל, יצא מגדרו להגן על כבודו.

לכן אמר הקב"ה בדין הוא שיטול שכר (במדבר רבה כא, א).
 פנחס זכה לברית כהונת עולם תחת אשר קינא לאלוקיו. לדאבון ליבנו, אנו רואים בכל יום ויום שפוגעים באבא שלנו, רומסים ברגל גסה את השבת, את הכשרות והצניעות, מסייתים נגד כל דבר שבקדושה, ואנחנו יושבים בחיבוק ידיים ולא עושים דבר. וכי כך הוא רצון ה'? לא, חלילה אין לעשות מעשה של אלימות שיביא רק לתוצאה הפוכה וחילול ה' נורא, אך עלינו לנסות ולהחזירם למוטב כי חושך לא מגרשים במקלות וגם לא באבנים! חושך מסלקים באור ואין אור אלא תורה שנאמר, "כי נר מצוה ותורה אור" (משלי ו, כג) ומאור שבה מחזירה למוטב העיקר שנראה שאיכפת לנו מהשכינה המתאבקת בעפר!!!

מטמונים מהפרשה

הגיגים ומעשיות

"פנחס בן אלעזר בן אהרן הכהן" (כה, יא).

פסוק זה – אמר הצדיק רבי מנדל מקוסוב – ניתן להבין על פי משל: למלך אחד היה בן יחיד חביב, אשר נפשו קשורה בנפשו. פעם אחת הכעיס בן המלך את אביו כעס כה גדול, עד שאביו גרשו מעל פניו ולא אבה להוסיף ולראותו. גלה בן המלך מביתו וחי כאחד העניים. אחד מאוהביו של המלך שמע את הדברים ודיבר על ליבו רבות, עד שהסיר את חמתו של המלך מעל בנו, ואף הסכים בשמחה שישבו אל הארמון. באותה שעה – אמר רבי מנדל – שמח המלך שמחה כפולה – גם שחמתו, שבערה בו זמן כה רב – שככה וגם שחימה זו עברה וסרה מעל בנו האהוב.

כן הוא גם הנמשל – סיים הרבי – הפסוק משבח את פנחס בשני דברים: האחד ש"השיב את חמתי" ועוד שעשה כן "מעל בני ישראל" האהובים למקום!

"לכן אמר הנני נתן לו את בריתי שלום" (כה, יב).

במדרש (במדבר רבה פרשה כא) מובא שכך אמר הקב"ה: בדין הוא שיטול שכרו, לכן אמור הנני נותן לו את בריתי שלום!
 משל לנער אחד שהיה משרת בביתו של עשיר אחד, ובתמורה לעבודתו היה אוכל על שולחנו של העשיר. פעם אחת, בעיצומה של סעודת פורים, כאשר היו מסובים רבים על שולחנו של העשיר, הגיע סוחר אחד וביקש לקנות סחורה מחנותו של העשיר. אינני יכול – דחה אותו העשיר – כעת זמן משתה ושמחה, שוב מחר ואתן לך את כל אשר תבקש. אדוני – אמר הנער וקם מעם השולחן – אני ארוץ אל החנות ואביא לו את כל אשר ביקש.

מדוע לך להפסיק את סעודתך? שאלו העשיר. ומה בכך? השיב הנער המסור – כהרף עין אלך ואשוב. אמר ועשה. למחרת היום בא העשיר אל הנער ושאל: אמור נא לי, כמה מגיע לך בעד עבודתך אצלי כל השנים? לא מגיע לי דבר – השיב הנער – שהרי סיכמנו שבתמורה לעבודתי אוכל על שולחן. אכן, כך סיכמנו בתחילה – אמר העשיר – כי סברתי שאכילתך חביבה עליך כל כך שהיא חשובה לך כמשכורת, אולם כעת, כאשר ראיתי שאין הארוחה חשובה בעיניך כל כך, עד שעזבת הכל ופנית לעזור לי, מן הראוי שתקבל משכורת של ממש.

כן הוא גם הנמשל – אמר המגיד מדובנא – ידוע הדבר, כי אין בכוחו של האדם לגמול טובה לקדוש ברוך הוא על כל חסדיו המרובים שגומל עמנו תמיד, ואף אדם המקיים תמיד את דבר ה' ושומר מצוותיו, הרי מקבל את חייו במתנה שאין גדולה הימנו.

אולם – סיים המגיד – פנחס, שסיכן את חייו וחרף נפשו למות על קדושת ה', שהרי לולא הניסים שנעשו עמו היה מאבד את חיותו; אם כן, גילה דעתו שחייו לא נחשבים בעיניו למאומה, ומשום כך אומר המדרש: אמר הקב"ה: בדין הוא שיטול שכרו! שכר אחר, על כן: "הנני נותן לו את בריתי שלום!"

ביני לבני

הרה"ג פנחס ברייער שליט"א מח"ס "לגדל" על חינוך ילדים

בורחים מעצמם

ישנה תכונה אנושית אצל רבים הרגילים לברוח ממטלות ובעיקר מעצמם, מתוך פחד לפגוש את עצמם או כי הם לא יודעים מה יגלו, דווקא מתוך ידיעה מה הם יגלו ופשוט אין לנו כח להתמודד עם האמת.
 נראה אדם שכל החיים עסוק ורץ ואין לו דקה לנשום, הוא משדר שהוא נורא עסוק, כשבעצם כל העיסוק בא בתת-מודע לטשטש. אחד בורח מהבית כי פשוט קשה לו להיות עם הילדים, הפגישה איתם מפגישה אותו עם חוסר תקשורת, חוסר משמעות וסמכותיות או עם חוסר הערכה. אחד בורח מהבית כדי לא להרגיש את הזוגיות המשעממת והלא זורמת. וכך בחסות העיסוק והעשייה האינטנסיבית כמו עבודה עסקנית ולימוד, הם אינם פוגשים את החיים.
 רגע המשבר מגיע ברגע בו הכול מתערער והאדם חייב להיות...
 זה קורה בימי חופשה, בשבתות ובחגים כשאין לאן לברוח, זה מורגש עתה במשבר הקורונה בו אנשים מוצאים עצמם בבית ללא תעסוקה, ללא מקום מפלט, פשוט לא היה לאן לברוח. הרבה מאוד החלו לקלוט שבעצם הם לא עסוקים, הם רק בורחים.

מצב כזה הוא הזדמנות נפלאה להתבוננות פנימה: היכן אני חי? לנסות להבין, ממה ולמה אני כל כך בורח?! ולהתחיל להציב סימני שאלה: האם באמת כל כך נורא?! האם המצב כה גרוע שיש רק אופציה אחת לברוח?! האם אין תקנה? או אולי זו ההזדמנות לעבודה עצמית ויצירת שינוי?
 אם נתבונן במשבר ה'קורונה' נראה משהו מדהים: במשבר התמודדו אנשים עם חרדה קיומית, אף אחד לא ידע מה ילד יום, העולם נעצר, אין טיסות, אין עסקים, אין לימודים, כל מערכות החיים השגרתיות נעצרה, מציאות של חוסר וודאות היוצרת חרדה וכאן היה מדהים לראות מה הטריד אנשים, ממה הם פחדו.
 אחד פחד מהתמודדות כלכלית, מהיכן יכלכל את בני ביתו כשחלק כבר ראו את עצמם עומדים ליד משאית הלחם כשבבית שורר רעב.
 השני רעד מהרגע שייאלץ לשהות בבידוד. רק המחשבה להיות לבד שיגיעה אותו.
 השלישי נבהל מעצם המחלה, הוא פחד לאבד אנשים יקרים לו ובינו לבין עצמו הוא מעט חשש על עצמו.
 והיו את אלו שהשתגעו רק מכך שסדר היום שלהם נהרס, אין מניין ותיקון, הכול מתפרק, הילדים בבית, אי-סדר מבחינתם זהו 'סוף העולם'.

המשך בגליון הבא